

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.

Előfizetési ára: Egész évre 8 K. Negyedévre 2 K. Tanítóknek és jegyzőknek 6 K. Egy szám ára 16 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Árpád-utca 3. sz. - Megjelölnek minden vasárnap Nyitlár soronként 60 fillér.

Az ipari kirendeltség.

Bernády György főispán kezdeményezésére megalakulóban van olyan intézmény, mely a mai kor szellemével teljes mértékben egyezik s az adott viszonyok között régi idők óta szükségesnek bizonyult. A kirendeltség programja a kivándorlás, a földgáz kihasználása, adó és ipartörvények revíziója, a Maros szabályozása, Erdély kincseinek felkutatása.

A program egyes pontjaira nézve a következő megjegyzéseket tesszük.

A kivándorlás önként megszűnik, mihelyt az ipari föllendülés bekövetkezik, sőt remélmi lehet a tömeges visszavándorlást. A kivándorlásnak mesterséges uton való megakadályozása czélszerűtlen igyekezet volna, ha a feltételek hiányoznának.

A földgáz kihasználására vonatkozólag pedig azt mondjuk, hogy szép igyekezet ez is, de aggályaink vannak, amennyiben illetékes helyről vett információk szerint a földgáz kincseire angolokkal alkuszik a kormány, vagyis elakarják adni az egész monopóliumot az idegennek. Ez az egyezkedés már egy év óta folyik és erre vezethető vissza az a késedelmeskedés és gáncsoskodás, mellyel több vállalatnak gázátengedéserüti kérvénye hol „ad acta“ kerül, hol különféle kifogások által halogatódik. — Általában hisszük, hogyha egyszer Bernády főispán kezébe vette az ügyet,

neki sikerülni fog. Azonban a földgáz kihasználására irányuló törekvést meg kell, hogy előzze az ipari vállalatok létesítése, hogy ezeknek energiai szükséglete fedeztessék a földgáz által. Az ipari vállalatok létesítése pedig egyet jelent Erdély — illetőleg a Székelyföld kincseinek feltárásával, mert ez az ügyködés van hivatva az iparnak szükséges nyers anyagok előteremtésére.

Ugy látszik, hogy kissé téves a megjegyzés, midőn a kirendeltség Erdély kincseinek feltárását veszi föl program pontul, mert bőségesen elegendő munkát ad — kiszámíthatatlan időre — a Székelyföld kincseinek felkutatása és megállapítása. És éppen itt csucsosodhatik ki a kirendeltség hivatása.

A Székelyföld kincseit néhány honszerető székely tudós már jó ideje megnevezte, megjelölte hollétüket és bebizonyította nagy jelentőségüket. A kiapadhatatlan és régismert ásvány-illetőleg gyógyvizipar egymaga ha méltó elbánásban részesül, föllendülhet annyira hogy az amerikai „Standard oil Company“ nevű milliárdos petroleum társasággal kerülhet párhuzamba. A szabad szénásványipar, mely Németországban több ezer gyárat foglalkoztat, a Székelyföldön ugyancsak nagy méreteket ölthet. Sokan nem tudják, hogy a Hargita egyes részein a szénásvány valóságos földrengekéket idéz hatalmas kiterjedési alkalmával és naponta több millió liter szénásvány ömlik ki a levegőbe minden értékesítés nélkül. —

A nemes fémek bányászata csodálatos módon teljesen figyelmen kívül maradt. Pedig nemcsak geológiai formációk analógiája, hanem ténybeli adatok is határozottan bizonyítanak amellet, hogy a Hargita és környéke — a Székelyföld általában ilyenmü kincsekben is gazdag. — A szénbányászat, a vasipar kétségen felül álló bizonyítékokat kínál, — chamotte és porcellán iparnak alapanyaga a kaolinföld több helyen ismert. Rendkívüli jóságú márványanyagunk hatalmas hegységekben tündökölve kínálgatja magát. Kimeríthetetlen mennyiségek állanak rendelkezésre ebből a minden legapróbb részében értékes nyersanyagból, mely iparművészetnek, az építőiparnak, az utak kitűnő töltő anyagának, a cementgyártásnak és mészégetésnek fenomenális alapanyaga. Mindenki tudja ezt. Megfelelő vizsgálat a petroleum helyeket is megállapíthatja Udvarhelyvármegyében, ugy Csikban, mint Háromszéken. — Hires Svédország kőbánya ipara, de nem maradna mögötte a Székelyföld sem, ha a komoly munka és ipari készség ezirányban is teremteti akarna. A legkeményebb és legdiszesebb eruptív kőzetek vannak képviselve.

Tehát amidőn a székelyföldi kirendeltség Erdély kincseinek feltárását veszi fel programjába, tul sokat vállal. Ha a Székelyföld kincseit akarja forgalomba hozni, akkor is oly nagy szervezettel kell, hogy a munkát fölvegye és anyyi teendője akad, hogy annak

Udvarhelyvármegye méhészete.*

— Irta Gál Imre. —

Százados erdők mélyén elrejtett hangyaszombék előtt megállásra kényszerül a vándor. Nem a külsőséget bámulja, mert a halomra hordott rügyavar nem sugalmaz a lelsőletre poeziat, hanem a belső nyugzó mozgó élet, a példátlanul álló berendezkedés vonza a vágyat áttörni az áttörhetetlen s feltárja a vibráló gondolat a szinte öntudatlan cselekvő rovarvilág rejtekhelyét. Megáll a gondolat a természet remekén s elfogódottan merül el az örök szépségű rovarvilág egyéni, társadalmi életének igézeté alatt.

Virágos kert lábában áll a méhcsalád. Egyszerű szalmakaszban a zsongó bogár sereg. Szorgalma, munkája leláncolja a kutató ember figyelmét, mert megtalálom magamat az ő életében bűnöm és érényemmel együtt. Ember embertársában nem képes annyira felfedezni magát, mint a méhcsalád képében. Ott vagyok az örömek és bánatok, indulatok és mérsékletek minden variációjával, a tisztes családi és állami élet összes jelenségeivel. Méltán mondja tehát a svéd közmondás: „Ha nem tudod magad felismerni, kezdjed tanulmányozni a méhek életét.“

Minő bölcsesége a Teremtésnek, hogy az emberiség példáját a legtekintetlenebb állatfajba vitte be, hol a fiziológiai életfolyamat eltérése a legsúlyosabb pontokban található, míg a lelki élet megnyilvánulásai és az ösztön közötti határvonal determinálásán Pliniusztól kezdve mai napig töri agyát az emberiség, a nagy titok megfejtése nélkül.

Nem lehet csodálni tehát azt, hogy a természet remekének anyyi bámulója támad a egy

* Titkári jelentés az Udvarhelyvármegyei méhészegylet 1912. évi működéséről.

évszázados visszafejlődésű vidéken a méhészeti kulturának rövid 4 évi egyesületi működése után kétségtelen jeleivel találkozunk s a méhészet fejlődése az évek sorával együtt szemlátomást halad előre. Az igézet lekötö az embert, a varázsvonza, a példa oktatja s a társadalmi együttműködés feltételeit, iudító okait önkéntelenül és észrevétlen nyeri az, ki egyszer, egyetlen-egyszer szánt pár percet egy méhcsalád belső életének megtekintésére. A természeti szépjert lelkesülők immár hatalmas serege él a Székelyföld közepén, kik nem tagadnak meg semmi áldozatot a nemes célért, a méhészet szélesebb körü terjesztéséért. Nyujtva ezáltal a földművesnek hasznos mellékfoglalkozást, a tisztviselőnek egy olyan nemes sportot, miben csiszolódik a jellem, akarat, munkakedv és kötelességérzet.

Az 1912. évi méhészeti állapotok.

Az együttműködés kezdetén fellobogó lelkesedéssel állunk még ma is és apostolkodunk, pedig a zászlóbontás óta az elemi csapásoknak megzámálhatatlan sorozata zudult reánk. Egyik évet tulszárnyalta a másik s főleg az 1912-iki év volt katasztrófális, mely a méhcsaládok számát, védelmi munkánk ellenére is, felére apasztotta. Ha volt valami ok, ami a méhészettel elkedvetlenítse a tagokat, az 1912. év csapása valóban az volt. A kevés téli élelemmel telelt családokra nem jött a tavasz ételtő sugara, a folyton sűrű felhők között tört meg az életet lehelő meleg s ráborult a méhcsaládokra a siralom, mely egész éven át tartva, a méhikék panaszos zugása akárhányszor könnyeket hozott az ember szemébe. Alig alig tört egy pár napig tartóan a napugár a földre, amikor zsongástól hangos lehetett a muskátliis kert s a buzavirágos mező, de csak rövid időre, perczekre, órákra, s jött loholó szárnyaló a lombhullató ős, mikor az elcsüggedt

méhész a költővel kellett felsőhajtson:

Elég, hogy őket egyszer elvesztettem,
Ne kényszeríts ujonnan vérezeni;
Ah, érezd, mely kin ismét veszteni! (Szemere P.)

Nem bontott a virág, nem ontotta nektárát a szírom kelyhe, a méhész sem ment méheibe, hogy ne érezze azt a szenvedést, mit az éhbálálót halomra hullott méhek látása felfakaszt. Irgalmatlan megpróbáltatás nehezült a méhészekre a két katasztrófális év után, mesterséges táplálékkal segítve a még hegedő és életben maradt családokat mentünk a sivár tálba, megnyugodva laton akaratán hozzá kiállta fel:

Te hoztad a nagy Minden ezer nemét
A semmiségből, a te szemöldököd
Bontath a teremtet száz világot,
S a nagy idők folyamit kiméri. (Berzsenyi.)

A tenger csapás, ami szakadatlan egymást utánban omlott a méhészetre, Isten csodája, hogy nem vette kedvét a méhészkedőknek. Megfogya bár, de törve nem, állunk és dolgozunk. Féltreállottak a kislelkűek, küzdenek az erősek és bizók, kiknek a védelmi helyzet s a levelező érdekese kérdések még fokozták munkakedvüket s így voltak képesek utját állani a méhészet végleges letörésének, egyesületünk tartalmas munkájával téve lehetővé a vármegye méhállományának fennmaradását a válságos időkben.

Országos mozgalmak.

A csapás az egész országra közös volt. Minden méhész osztott benne és tehetetlenül állott a veszélyes helyzet közepette. A szaklapok eddig nem tapasztalt siralommal telten közölték az országos elemi csapás nagyságát és veszedelmét, míg aztán sikerült felrészni a baza méhészkedő közönségét s miként a gomba, jöttök létre a múlt év során a méhészkörök és egyesületek. Az egyesül-

elvégezte évszázadokba kerül és végeredményként a Székelyföld felé irányítja a világ csodálatát. Bár a programnak ez a pontja utolsó helyen szerepel, reméljük, hogy elsőrendű feladatot fog közpni.

Az adó- és ipartörvények revíziója humanus eszme, mert annyi már minállunk a régi, az új és jövődcbeli adó, hogy azoknak nyilvántartása is munkába kerül, hát még lefizetésük mennyi vért, meglegedést, örömet emészt föl!

Őszinte rokonszenvvel köszöntjük a székelyföldi ipari törekvéseket és szívesen veszünk részt a munkában, melynek komolyságára, tettekrelességére és produktivitására elegendő garancia Bernády György főispán eddigi működése és egyénisége.

BELFÖLD.

Báró Daniel Lajos — képviselő. Oklándon az elmúlt hét csütörtökjén, 6-ikán, tartották meg a képviselőválasztást és amint előre jelentettük, a kerület bizalma egyhangulag adta Daniel Lajos báró kezébe a mandatumot, mely egyenes fényes csáfolatát szolgálta azon sok erőkódéssel terjesztett hazug híreknek, mintha a kerület választópolgársága pártokra volna osztva, s a választás kimenetele bizonytalan volna. Daniel Lajos br. az ellenzék önjelöltjének 88 szavazatával szemben: 1280 szavazattal nyerte el a mandatumot, ami kétségtelenül impozáns megnyilatkozása a választó polgároknak azon férfiu iránt, ki egész életében a kitartó, fáradhatatlan munkának volt az embere, aki igaz lélekkel és becsülettel tisztá multjának és jelenének minden érdemével, kitarásának minden készségével kivette részét a járás derék székely népének minden fájdalomából és őszinte örömmel osztozott minden sikerében.

A választás 6-ikán reggel 8 órakor vette

kezdését és két szavazatszedő küldöttség előtt délután egyegyed öt óráig nem kevesebb mint 1368 szavazatot adtak le. A választás elnöke Kisgyörgy Sándor vargasi unitárius esperes, a 2-ik szavazatszedő küldöttség elnöke Pál Ferenc oklándi lelkész volt. A választók hosszú szekér sorokban vonultak fel a daczára a nagy néptömegnek a legnagyobb rendben folyt le a választás. A választási elnök kevéssel négy óra után hirdette ki az eredményt, amit nagy lelkesedéssel fogadtak.

Nagy okok, kis okozatok.

— A rend felé. — Csak kitarantani! —

Békélyudvarhely, márcs. 8.

Az egyesült ellenzék higgadt, előrelátó többsége felülkerekedett a mindenáron botrányokra éhes, terrorista kisebbség fölött s a szociáldemokrata párt józan észsel és becsületos humanizmussal deferált az adott helyzetnek. Megmenekült a magyar parlament azoktól a visszataszító jelenetekről, a melyeknek oly sokszor tanui voltunk, s megmenekült az utca azoktól az izgató és véres eseményektől, a mikre mindnyájan sajgó lélekkel emlékezünk vissza.

És most hiába fenyegetőznek és ijesztgetnek azok, a kik ezzel a fordulattal nincsenek meglegedve s az adott helyzetbe sehogy sem tudnak beenyugodni. A méltóságtelejes és impozáns tiltakozás és kivonulás után újra visszatérni a gyerekes sipolás, trombitálás és becsmérlés undok fegyveréhez nem lehet többé, a nélkül hogy a közvéleménynek még az a része is felháborodva forduljon el ez újabb kísérlettől, a mely az eddig jóbiszemüen meentegetni tudta az imparlamentáris hadakozást.

A botrányok korszakának a parlamentben és a parlamenten kívül, reméljük, hosszú időre vége, s tán a tegnapi naptól fog datálódni a magyar parlament kiemelkedése abból a posványból, a mibe az évtizedes obstrukció fullasztotta. Mi nem vagyunk hajlandók ebben a tényben az ellenzék vereségét vagy moralizását látni, s ha a vi-

ros s a komoly helyzet felismerése örökesedést öntött a csüggedőkbe, mindenki mentette, a mi menthető volt. Ma már alig van bazarész, hol a méhésezgyletek ne működne, részint védelmi, részint alkotó munkában. Kezdetét vette a belterjes munka, ami által biztosan elérjük az 1700-es évek sikereit s ha nem is tejjel, de mézzel folyó országhoz rohamosan közeledünk. Az 1912. év folyamán alakult meg a hazai méhésezgyletek országos szövetsége s már az alakulás évében a vidéki méhésezgyletek támogatásával nyilvánosan lépett fel a nyugateurópai államok előtt a csehországi Bodenbachban tartott nemzetközi versenyben s egyszerre nyerte meg hazánk méhézetére részére a művelt külföld rokonszenvét, piacját és pénzét. A szövetség felkérésére mi is készséggel csatlakoztunk és sorakoztunk a versenyre, ami által ismertté tettük zamatos mézünket a külföld előtt. A silány évrnek tulajdonítható, hogy a nemzetközi versenyen az egyletnek csak 18 tagja vehetett részt, — nagy áldozatok árán. Jutalmunk nem maradt el. A versenyzők mindenike értékes díjat hozott, mézünk Németország, Ausztria, Olasz-, Francia- és Angolország piacán keresett cikké vált. Nem vagyunk képesek annyit termelni, mennyit ez országok piacán elhelyezhetünk; — kuriosumkép említve fel, hogy egyik németországi kereskedő czég 25 vagon székely mézre kért kitést az egyesülethez intézett megkeresésében. A szövetség eme működése adja az impulzust arra, hogy hozzácsatlakozva ossunk részt a külföld indolenciáján e vegyünk részt a méz és viasz vámbarczban, mely kérdés az 1912. évi országos kongresszus óta állandóan szónyegen fekszik. E kérdés kedvező megoldása révén jutunk közvetlenebb összeköttetésbe a külfölddel s lesz hasznosító a méhésezkedés, mert a magyar, főleg a zamatos és illó olajokban gazdag székely méznek, mint a versenyek is mutatják, párja a világon sehol nincs.

A magyar méhézet érdekeiért jött össze 1912. év augusztus havában a méhészek serege kincses Kolozváron, egy országos kongresszus keretében tárva fel a méhézet fejlődése előtt álló akadályokat, sürgetve azok orvoslását, illetve elhárítását. E kongresszuson egyesületünk 50 taggal képviseltette magát. Résztvettünk a tanács-

kozásokban, magam a méhézetet egyik legújabb, egyuttal legégetőbb kérdését: a méhlegelő beállítását és javítását tartam elő hosszabb értekezés keretében. A szükséges teendőkre vonatkozó javaslataimat egyhangu lelkesedéssel tette magáévá a kongresszus. A kongresszussal kapcsolatosan országos kiállítás is tartott, melyen óriási örömgöszittelés vehettünk részt a csapásos év miatt. Sikerült a vármegye egyes katalnáiban prosperáló méhészetekből a tagok révén összehozni a mézterménységet s tekintélyes számban vonult fel az országos versenyre is. Sajnos, hogy a kiállításra összehozott mézanyagot vissza kellett adjuk inéges csatládainknak. A kiállítás fényes eredményéről beszámoltam a nov. 4 én tartott ünnepélyes összejövetelen. Itt csak örök emlékezet okáért említem meg, hogy úgy az egylet, mint a tagok, a legfényesebb kitüntetésben részesültek, mennyiben az egylet 1 nagy arany és 1 bronz, a tagok közül 2 arany, 4 ezüst, 10 bronz éremmel, 36-on pedig díszoklevéllel lettek kitüntetve. A munkáségnak olyan eredménye ez, minőt álmainkban sem remélhetünk a kezdet kezdetén s a minővel 4 évi működés után az országban egyetlen hasonczélu egyesülete sem dicsekedhetik. A lezajlott év az ország méhézeti mozgalmának egyik legsikerültebb éve, ezzel kezdődik Magyarország opistikájának legújabb korszaka: a méhézeti eszmék nagyarányu hullámzása, mely magával ragadott ezreket és ezreket s ugyanannyi lelkes szív hozta lelkesedését a nagy és hatalmas jövőért.

As egyesület tevékenysége.

Az országosan megindult mozgalom egyesületünk is nagyobb tevékenységre ösztönözte. Nemcsak győzelmesen vettünk részt a nemzetközi és országos versenyen, de az egyesületi tagok javára helyi érdekekért is megteztünk minden lehető. A kétoldalu munkásságért áldozatult hoztuk minden anyagi és erkölcsi tőkénket s feláldoztuk minden rendelkezésre álló időnket is.

Méhlegelő javítás.

Egyik legfontosabb tér, hol az egyesületi tevékenységnek érvényesülnie kellett a mult évben, a méhlegelő javítása volt. Egaj, talaj és légköri viszonyaink a vármegyét a középhordásu vidékek

szonyok úgy fordulnak, hogy némi áldozatot kell majd hozni a végből, hogy az ellenzék, szivében tovis nélkül, foglalja el újra az öt megillető helyet a parlamentben, ezen áldozatokat készséggel meghozandóknak fogjuk tartani.

Ma még ott viharzik a lelkekben a nagy harcra való felkészülés izgalma, s a tulfezsült idegek csak hosszabb idő múlva csillapodhatnak le annyira, hogy a kibontakozás minden oldalról való előmozdítására kiállítás nyilhasson. Hiszük hogy ez az idő is el fog következni, mert hiszen az eddig történekből igen mélyreható s az elméket komoly megfontolásra készítő tauláságot vonhatunk le. A folytonos zaklatások, a végehszszanélküli válságok, az állandóan fenyegető felfordulás és a katasztrófális eseményektől való félelem mindent elriasztott: tőkét, munkát, vállalkozókedvet és kitartást. Az a szerencsétlen helyzet, hogy a belpolitikai villongások tetejébe hónapokig tartó külpolitikai veszedelmek torlódtak felünk felett, a nemzeti erőkbön fájdalmasan érezhető pusztításokat okozott, a melyek hatásai a legszörösebb rétegekbe, az egzisztenciáik ezreibe hatoltak be.

Joggal várhatja a tulzaklatott ország, hogy a politikai enyhülésnek legalább a külső tünetei most már megmaradjanak, hogy visszaterhesse a lelki nyugalom, a mely az eredményes munka feltétele, s a bizalom, a mely a gazdasági élet gerincze.

Mindenesetre érdekes, hogy a szövetekezett ellezéki pártok körében csak a logutoló pillanatban sikerült legyőzni a Justh-párt hevesebb tagjainak ellentállását és sikerült diadalra juttatni az Andrassy és Apponyi álláspontját. Végül is a Justh-pártiak nem jövedvel avagy megelégedéssel, hanem kénytelen-kelletlen, kedvetlenül és csöndösen lázongva, alkalmazkottak a tulnyomó többség határozatához.

Am az ünnepélyes kivonulás után kicsiny mult, hogy a fogyvertársak össze nem különböztek Volt egy heves, mindeképpen vérre szomjuzó áramlat, a mely izgatottan hangoztatta, hogy minden elveszett s ezt tűrni és ebben megnyugodni nem lehet. A Justh-pártiak keserüen panaszták

közé sorozza, hol állandó, de csekély méretü hordás domborítja ki a méhézetet jellegét. Mézünk elsőrendü, zamatos, czukortartalom és illóolajoltban gazdagon bővelkedő, mennyiségre azonban kevés, ami kétségen kívül bizonyítja, hogy flóránkba dusabban mézöl növényzetet kell bevigyünk. A javításnál nem szabad szem elől tévesztünk azt, hogy a méhézet nem önálló ága a mezőgazdaságnak, hanem annak szükségazerületi kiegészítő része, s mint ilyen, a méhlegelő javítás terét sem önállóan, hanem a mezőgazdaság keretében kell keresnünk. El kell jöjjen az időnek, mely felismerésre bírja egykor a mezőgazdákat, hogy *Udvarhely megye mezőgazdaságának a takarmány termelés lehel a gerincze* s ez alapon egy virágzó állattenyésztés fog kifejlődni, egyszerre nyit meg a panaszokat. Mikor a gazdasági közvélemény ilyen irányban változik, önként jön vele a méhlegelő javításának kérdése. és a gazdagon jövedelmező méhézet. Ezen czél szolgáltatába szegődünk, mikor az egyesület tagjainak kedvezményes áron 5 mm. baltaczim, 4 mm. luczerna, 3 mm. búkköny vetőmagot utaltunk szét, de nem feledkeztünk meg a virágos kertekről sem s a virágkertekben szépen diszló 14 féle virágmagból teljesen ingyen 250 adagot, 100 drb. mébfü palántát, azonkívül 3000 drb. ribizli tövet, 4000 drb. akác csemefét s igen csekély áron 5000 drb. gledicsiát, féláron 116 drb. japánakacszol bocsátottunk a tagok rendelkezésére. A legelő javítás munkáját a jövőben is fokozott mértékben kell felkarolja az egyesület s terünk, hogy a mézöl növényzet megismertetése végett a tavaszon egy határjárással egybekötött vál. ülést tartunk, amikor a rétek, legelők javítását, gyógynövények termesztését illető kérdésekkel is foglalkozni fogunk. Gondoskodott az elnökség, hogy az 1913. év tavaszán is virágmagvak, hárs, gyümölcsfák álljanak a tagok rendelkezésére, míg a takarmánynövény vetőmagvakat a gazdakörök utján kedvezményes áron kapják a méhészek. Általános óhaj tárgyát képezi, hogy Székelyudvarhely határában egy minta legelő állíttassék be, mi csak úgy volna lehetséges, ha abban az egyesület nemcsak a tagoktól, de a kormánytól is támogatást nyerne.

hogy az egész eddigi ellenzéki akció kárba veszett s hogy főképpen az ő pártjuk tönkre van téve.

Egyébként pedig az ellenzéki pártok nyomtatékosan hangoztatják, hogy az éles harczt folytatni fogják. Ez az álláspont a légerősebben jut kifejezésre *Andrássy Gyula* gróf nyilatkozatában. *Andrássy* gróf így szól:

— Ugy állítják be a dolgot (erre különben el voltunk készülve), mintha az ellenzék letett volna az éles harcztól, a rátért volna arra az útra, mely visszavezeti a normális tárgyalások terére. Rendkívül csalódnak, ha (a mit különben kétek) valóban úgy látjuk a helyzetet. Az ellenzék folytatni fogja a legélesebb harczt — ugy és ott, a hol s a hogy a momentán helyzetben jónak s czérazvezetőnek látja, ugy a parlamentben, mint a parlamenten kívül. de mindenesetre csakis az eddigi czélzattal. Nem pedig ugy, hogy normálisan részt vegyen a munkában s elfogadjja a *Háznak* *Tisza* és *Lukács* által való vezetését.

Azt beszéljük és írják, hogy *Andrássy* gróf az ellenzéki bizottságban azzal döntötte el a követendő taktikáról folytatott vitát, hogy föltétlenül biztosnak mondotta a kormány és a rendszer bukását. Ezzel nagy hatást ért el.

Azonban erre vonatkozóan *Héderváry Károly* gróf nyilatkozván azt mondja: nem érti, hogy *Andrássy* gróf honnan veszi ezt az értesülését. A munkapárt egységes s kilépett tagjai is vissza fognak térni a választójog elintézésé után. Miért bukna a rendszer? — kérdi *Héderváry*, a ki azután hozzát teszi, azt sem tudja megérteni, hogy *Andrássy* mire alapítja ebbeli kijelentését is, hogy a kormány megbukott. Konstatálnunk kell hogy a munkapártban egyáltalán uralkodó az a fölfogás, a melynek *Héderváry* gróf adott kifejezést. A kormánypart egyáltalán biztatónak és kedvezőnek itéli a maga helyzetét s ezt olyképpen fejezik ki: hogy ha az eddigi nehézségeket túlélték, a következőkkel is meg fognak birkózni valahogy.

KÖZIGAZGATÁS.

A képviselőválasztók névjegyzéke.

Mint jeleztük, *Lukács* László miniszterelnök mint belügyminiszter valamennyi központi választmányhoz rendeletet intézett, a melyben megállapítva azt, hogy az országgyűlési képviselő választók névjegyzékének évenkénti hivatalból való kiigazításához szükséges munkálatok minden év márczius hónapjának első napjaiban indítandók meg, elrendeli, hogy mindamaz intézkedéseket, a melyek az 1914. évben érvényes birandó névjegyzék olkésítéséhez szükségesek, az előirt határidők pontos betartása mellett tegyék meg. A miniszter rendelete alapján *Dr. Paál Árpád* főjegyző, h. elnök intézkedett, hogy a megyei választmány ülésre jöjjön össze, melyet 3-ikán délután tartottak meg. A választmány határozata folytán nyomban megkezdik a jövő évre érvényes választói névjegyzék összeállítását, még pedig a belügyminiszter rendelete értelmében egyelőre a régi törvény alapján.

TANÜGY.

Analfabeta tanfolyamok vizsgál. A

népnevelési egyesület által rendezett analfabeta tanfolyamok záróvizsgáját *Hajdu Ferencz* kir. tanfelügyelő kitűzte. Székelyudvarhelyen a cigány analfabeta vizsgája ma d. e. 8 órától kezdődőleg tartatik meg, Székelyszentkirályon pedig márcz. 15-én a hazaifias önközpély megtartása után fogják bemutatni ismereteiket a már nem analfabeta. Vizsgákat a kir. tanfelügyelő vezeti a vizsgálat végén megejti a képesítést. A sikert felmutatók bizonyítványt és értékes jutalomkönyvet nyernek, mit az Orsz. Közművelődési Tanácsa küldött ki-oztás, illetőleg jutalmazás czéljára.

Áll. el. iskolák gondnoksága folyó hó 5-én *Szó Gáspár* elnöke alatt rendezés ülést tartott, melyen tudomásul vették és elfogadták *Gyerkés Mihály* és *Madarász Veronika* igazgatóknak a mult tanévről benyújtott iskolai számadásikat. A gazd. ism. iskola gyakorlóterületén a kertészet beállítására s a terület felszerelésére a kirendelt-seget kéri. Megállapították az iskolalátogatás rendszerét s a gondnoksági tagokat iskolalátogatóra beosztották. Több szegénysorsu gyermek felvételi díját elengedték s a rubátlanoknak a felmentvényt megadták. Az egybuzamban való tanításnak jövő évben való fenntartásáért a miniszterhez felterjesztést intéstnek. Az iskolának két tanteremmel való szaporítása indokolt lévén, kéri a városi képviselőtestületet, hogy az óvoda felé a folyó év nyarán, az iskolaépítésre visszarendelt összeg terhére egy emeletet építtessen fel. Még több kisebb iskolai ügyeket intézett el a gondnokság.

Magyar rabszolgák Amerikában.

— Kivándorlóink figyelmébe. —

Székelyudvarhely, márc. 7.

A magyar országgyűlés kivándorlási bizottsága már elfogadta a szerződést, a melylyel az *Austro Americana Line* is engedelmet kap, hogy kivándorlókat szállítson Magyarországból Amerikába. Még némi huza vona van a *Pool* és a *Canadian Pacific Railway* hajóstársaság között, de nemsokára ez is békésen elintéződik, és akkor a világ minden hajóstársasága ujra ráveti magát a legteljesebb erővel a leghasznosabb kivándorlási anyagra: a magyar munkásra.

Az *Austro Americana* szerződése nemsokára a parlament elé kerül. Most, az utolsó pillanatban, mielőtt ezt a szerződést az ország törvényhozása elfogadja, olyan megdöbbentő és irozatos adatokkal szolgálhatunk, hogy lehetetlennek tartjuk a szerződés megszavazását.

Egy óriási világszövetség prédája ez a föld. a globus minden tájáról idefigyelnek a kivándorlási ügynökök, mert itten van a legjobb piac, innen kerül ki a legjobb munkásanyag, a mely szorultságában olyan munkát vállal, a melyet a világ egyetlen része sem végez el. A magyarországi kivándorlók odakint a megdöbbentő forgatagban magával tehetetlen és szinte bele-szédül a baromi munkában a mely felemészt minden erejét és leberletlenné teszi, hogy ujra ember lehessen.

Egy kiváló tehetségű magyar ember: *Huszár Géza* nemrég tért vissza a kanadai hó- és jégmezőkről. Ő adta elő erre vonatkozó tapasztalatait.

Huszár Géza meglátogatta a *Dominion Works* igazgatóját, a kivel már régebben összeköttetésben állott és aki nem tudta róla, hogy magyar. Szóba került az üzleti és munkáviszonyok és a beszélgetés során *Huszár* megkérdezte, hogy milyen nemzetből kerülnek ki legjobb munkásai. Az igazgató így felelt:

— Legjobban a magyarok dolgoznak, igen kitartó, hű munkások, bár még ötzetret hoznának ide Magyarországból!

Ebből a kijelentésből is látható, hogy milyen fontos a magyar munkás odakint és hogy a bajostársaságok nemcsak viteldíjat kapnak minden egyes kivándorló után, hanem még külön jutalékot a gyártól, a hova a munkás elszereződött.

Huszár Géza ezután meglátogatta a gyárat, hogy munka közben, szemtől-szembe lássa a magyarokat.

— Még most is összeszorul a szívem és a legmélyebb szájalom fog el, — meséli *Huszár* — ha arra a képre gondolok, a mely felém tárult, a mikor a gyár olvasztójába léptem, a hol csak magyar dolgozik. Az olvasztás életsorvasztó munkáját végzik a magyarok. Valami foszforos vegyi anyagot használnak ehhez a munkához és ez a foszfor leeszti a munkásokról a bőrt is. Csak néhány másodpercig viselhettem el a rettenetes,

fojtó kipárolgást, azután bódultam zubantam ki a szabadba. És a szegény magyar páriák órák hosszat kénytelenek bent maradni s csak néhány pillanatra mehetnek ki a szabadba. Már maga a foszfor vastag, nehéz göze is elviselhetetlen, de ez mind semmi az aczélpokol forráságából.

Az olvasztó padlója hatalmas vaslemezekből van összeacsosolva, és hogy a fehéren izzó aczél ne hűljön ki, a padló alatt is fűtenek. Ugy hogy a munkások egy gözölgő, tüzes kályhában dolgoznak. Irtózatos még rá gondolni is! Vastagtalpa faczipókában járnak, hogy a talpukról ne égjen le a bőr, de lábuk még így is puffadt és vörörsre főtt.

A gözölgő, forró kemenczében ruhát hordani persze lehetetlen, csak egy rongy van az ágyékuk körül, a méztelen alakokról dül a izzadság és mikor már nem bírják, mikor már közel vannak az ájuláshoz, egy korty pálinkával üditik föl magukat. Beszédbe akartam egyeledni velük, de csak a köszönésemet fogadták, azután ki kellett rohannom, nem bírtam tovább a pokol atmoszféráját. Majdnem sírva fakadtam! Ime, mi lett a mi szép, izmos, szálas parasztlegényeinkből. Most értettem csak meg az igazgató dicséretét, most értettem csak meg a kivándorló társaságok harcztát, a mely a magyar munkásokért folyik.

Erre a munkára sehonnan sem kapnak embert, csak ebből a szerencsétlen országból. Az olvasztóban csupa magyar van és csupa magyar van ott is, a hol az izzó aczél tömböket vasuti sinekké huzzák ki. Mint az ördögök sivitása, ugy repül ki a tüzes, izzó sin, csak egy rossz mozdulat és rögtön lemetszi a lábát. Innen viszik a kórházakba a legtöbb áldozatot...

Az Egyesült-Államokban *Carnegie* poklában, fent északon a *Dominion Works* gyilkos levegőjében, vas- és szénbányákban, halálos lehelettel és lázkat tenyészítő rovarcsipésszel teli erdőirtásoknál mindenütt magyar munkások dolgoznak. Emberek, a kiket ügynökök csábítanak ki, ügynökök, magyar emberek, a kik drága pénzt kapnak a hajóstársaságoktól, a gyárvezetőktől, a kik mint a betanított ökrök vezetik fel társukat a vágógép hidján és a mikor felérnek, félrekanyarodnak, az utánuk jövő barom pedig megy be a kések közé a balálba.

Székelyudvarhelyről, mint értesülünk, e hó végével több mint harmincz kispáros szándékozik kivándorolni Amerikába. Kérdésünkre így nyilatkoztak:

— Nincs itt pénz, nincsen megélhetés — kénytelenek vagyunk kivándorolni, mert Amerikában van muckaalalom, s így van kereset.

... A fentebb elmondottak ezt csakugyan igazolják is.

HIREK

Székelyudvarhely, márcz. 9.

Külföldi vélemény a magyar tanítók fizetéséről. A *Becben* megjelenő *Beamten-Zeitung* legujabb száma behatóan foglalkozik a magyar tanítók fizetéséről. Részletesen ismerteti a javaslatnak bizottsági tárgyalását, a tanító-egyesületek országos szövetségének emlékiratát a különböző küldöttségek részéről a miniszter elé terjesztett kívánásokkal. Egy másik cikk párhuzamot von az osztrák tanítószolgálat nyomorusága és a magyar tanítóknak mai helyzete közt és szőszint ezt mondja: „Gratulálunk a magyar tanítószolgálatnak, ehhez a rendkívüli sikerhez és *Zichy* gróf miniszterükhöz, a ki érdekelket olyan melegen felkarolta, teljesen méltányolva azt a követelményt, hogy csakis az anyagi gondoktól mentes tanító képes azoknak a nagy földadatoknak a teljesítésére, a melyeket ország és állam jogosan támasztanak vele szemben.”

Faeladási hirdetés.

Vágás község tulajdonát képező Korond-utja erdejében 550 drb. bükkfa törzsenkinti eladásra 1913. március hó 28-29-én árverést tart az előljárással.
Árverési feltételek a jegyzői irodán megtekinthetők.

Vágás 1913. március 8.

György Venczel, kjegyző.

Köhögés, reketség és hurut
ellen nincs jobb a

Réthy-féle pemetefü czukorkánál.

Vásárlásánál azonban vigyázzunk és határozottan Réthy-félet kérjünk, mivel sok haszontalan utanzata van

Az eredetinek minden darabján rajta van a **RETHY** név. 1 doboz 60 fill. Nagy doboz 1 K. Mindenütt kapható, Csak Réthy-félet fogadjanak el.

Hirdetés.

A medeséri unitárius egyházközség templomának tornyát újra akarja fedetni s arra megbízható és hitelképes vállalkozót keres. A torony régi bádóg fedele lebontandó a torony gombjával együtt és a szarvazat kijavítandó.

Vörös rézből új gomb készitendő meg- aranyozva s villám háritóval felszerelve.

A torony 18 számú horgonyzott pléhhel újrafedendő.

A templom fedele körcsatornával fel- szerelendő.

Az összes munka kikiáltási ára 2343 K 70 fillér.

Vállalkozók kellően felszerelt kérvényei- ket 1913. március 25. napjáig adják be Székelykereszturon az Unitárius esperesi hi- vatalhoz, hol az építkezésre vonatkozó rész- letes felvilágosítás is megadatik.

Az árlejtés Medeséren 1913. március hó 26. napján d. u. 1 óraker tartatik meg.

Medeséren, 1913. évi március hó 1.

Ferenczy Áron, Szabó Ferencz, lelkész. egyh. gondnok.

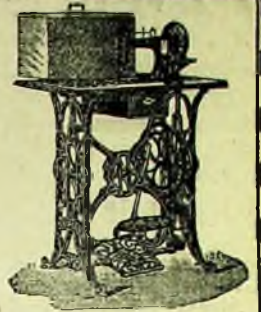
Első varrógépraktár!

Dus választéku s a legkiválóbb készitményü

korcsolyák, varrógépek, rodlik, vadászfegyverek

elsőgyártmányu szakmába vágó jól berendezett vas- kereskedésünkben jutányos árak mellett beszerozhetők.

RÖSLER és GÁBOR vaskereskedése
Székelyudvarhely. Fiókuzet: Székelykeresztur.

Feltünő olcsó árak!

6 szem. étkező készlet	15 K-tól feljebb
12 szem. étkező készlet	30 " "
6 szem. teás készlet	7 " "
6 szem. kávék készlet	7 " "
Mosdókészletek	10 " "
Függő lámpák	5 " "
6 szem. vízes készlet	3 " "

Valamint itt föl nem sorolható minden- nemü üveg, porcellán, lámpa, képek, tükrök, házi és vendéglii berendezések, sport- és utazócikkék, chinaezüst-árnk és gyerek-játékok olcsó árban kaphatók:

DRAGOMÁN-czégnél

Székelyudvarhelyen.

Villamos izzótestek:

Fémszálas 2 kor Szénszálas 70 fillér.

Egy okos fej

minden alkalommal

Dr. OETKER-féle vanillin-czu- kor a 12 f. használ a drága vaniliacső helyett.

Ez a legjobb fűszer tészta, kakaó és tea, csokoládé és krépek, kuglupf és mártások, tejszín, pudding és torták részére :: ::

Finom vagy czukorporral keverve miu- dennemü tészta belintésére páratlau és rendkívül kiadós, így kuglupf, fánk, császármarozsa stb.

1 csomag a 12 f., pótol 2-3 csövet.

Mindenütt kapható millió recepttel.

Tészta sütésé- Dr. Oetker sütőpor 12 f. használandó. hez csak a valódi

Kőbányai sör!!

A legjobb hírnevü DRÉKER-féle 'Korona' és 'Dupla márciusi sör'

Első Magyar Részvény Sörfőzde 'Udvari' és 'Goliát Maláta sör'

kizárólagos főraklár Udvarhelymegyében

Rösler és Gábor czégnél

Székelyudvarhely és Székelykereszturon.

Vidéki és helybeli megrendelések hordók és naponta frissen töltött palaczkokban pontosan lesznek eszközölve.

Csak 50 kor.

1 garnitur elegáns ebédlökészlet az alábbi összeállításban:

36 darab lapos tányér
12 " mély tányér
12 " csemegés tányér
2 " leves csésze
2 " mártás csésze
2 " mártás csésze alj
2 " pecsenyés tál
2 " kompotos tál
2 " zöldéses tál
2 " tészta tál
2 " sótartó

Finomabb ebédlökészletek, teás, kávé, feketés készletek és üvegáruk nagy- választékban legolcsóbb árban kaphatók

Márk Testvérek kereskedésében (Deák-tér 14. szám.)

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióban bizonyult háziázer, mely már sok év óta legjobb bedörzsolésnek bizonyult közvényénél, oszánál és meghüleséknél. Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevéárláskor óvatosaak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csoma- golva. Ára üvegekben K-80, K 1.40 és K 2.- és ügyazolván minden gyógyszer- tárban kapható. — Főraklár: Török lözsef gyógyszerüzemél, Budapest.

D.E. Richter gyógyszerüzemél az „Arany oroszlanhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5. néu.

Szolid és pontos kiszolgálás.

GTÖNTÖRÜ, MARADANDÓ ÉRTÉKÜ ARANY és EZÖST AJÁNDÉKTÁRGYAK beszerozhetők

ISZÁKOVITS BERNÁT MŰORAS, ES ÉKSZERESNÉL Székelyudvarhely, Deák-tér 12. sz. (Pénzügyi palota mellett)

hol a legjobb és legszelib kivitelben kaphatók eredeti OMEGA, SCHAFFHAUSEN és CHRONOMETRE inga és szabórák, arany és ezöt ékszerök, györök, nyakékek, láncok, brilliáns györök és függök. Ezöt és alpacca dísztárgyak. Ezöt ezüstszközök, domborművek, jardnierek, állványok, kompotos tálak, kávé és teadéskészletek.

Szemüvegek és mindenféle optikai szerek. Mindenféle javításokat elvállalok és azonnal pontosan eszközölök. Koczkázat kizárva. Szabad megtekintés vételkényszer nélkül.

Kerestetik erdőre egy felügyelő, semmi szakmát nem kell értenie, csak írni és olvasni tudjon. — Czim a kiadóhivatalban.

Eternit pala a jelenkor legtekélyesebb tetőfedőanyag. **Eternit pala** mőkő rendkívül szilárd, rugalmas, csekély súlyú, fagymentes, tűzbiztos és vihartálló. **Eternit pala** évek óta használatban van mint tetőfedőanyag mindenütt, még a legkedvezőtlenebb éghajlati viszonyok között is fényesen bevált ott is, hol más tetőfedőanyaggal semmi kép sem lehetett boldogni.

Eternit pala könnyűségénél fogva kiválóan alkalmas szalma, bádóg, kátránylemez tetők átfedésére, mert nem igényel erősebb tetőszerkezetet.

Eternit pala fedések javításmentesek. **Eternit pala** jelentékeny szigetelésénél fogva nyáron hűvösebb más fedésnél s ezért gazdasági épületek fedésére is rendkívül alkalmas.

Eternit fedéseket elvállal:

Jakobovits Arthur főlkja
Székelyudvarhely Bethlen-utca 42. szám.

és szívesen szolgál tetőalkalmazások beküldésénél ellenében díjmentesen költségvetéssel.

Olesó és alkalmi árak tavaszi újdonságokban
Hirsch Rudolf divatüzletében

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 25. szám.

Elegánsan **férfiöltönyök** bel és külföldi szövetelekből selyem és sersel bérelve:
K. 16, 20, 26, 30, 35, 40, 45, 50, 52, 64.

Újdonság **felöltőkben** dubi és angolszővelekből
K. 16, 20, 26, 32, 35, 40, 44, 50, 54, 60.

Finom és tartós női iskoláöltönyök 6 éves-től 16 évesig.

K. 5, 8, 11, 14, 16, 18, 21, 24, 26, 30.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását és támogatását kéri kiváló tisztelettel

Női tavaszi kabát újdonság
Kor. 14, 18, 20, 24, 29, 32, 38, 40, 44, 48, 55 és feljebb.

Pongyolák crelon, delén, posztó, etamiából
5, 9, 11, 16, 20, 24, 26, 28, 31, 35, 40, 45

Nagyválaszték tartós férfi és női fehérneműk, cipők és mindennemű divatcikkekben.

HIRSCH RUDOLF.

Bükk, éger, nyír, faeladási hirdetés.

Székelyzsombor körzse a „Csaló” nevű 142-9 k. hold tás legelője 75 5 k hold nagyságú területen levő bükk, gyertyán, juhar, éger, nyír stb. fatömeget a község-házánál 1913. évi márczius hó 26-án d. e. 10 órakor nyilvánon árverésen egy tömegben tövön az erdőben eladja.

Kikiáltási át 3040 korona.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10%-ka.

Zárt ajánlatok igen, de pót és utó ajánlatok nem fogadtnak el.

Részletes becslés, árverési és szerződési feltételek a vevési m. kir. járási erdőgondnokságnál és alólírott községi előljárásnál megtekinthetők.

Székelyzsombor, 1913. évi márcz. 1.

Kisgyörgy Sándor,
községi jegyző.

Rigó András,
k. bíró.

Szőlőbirtokosok

különös figyelmébe!

Ha Forhinnal permetez,

Rézkepporral poroz és

Bagollal öli a szőlőmolyt:

mert FORHIN a sokszorta megjavított borsóli keverék és számtalan közönsé- és ellenséget levéltáncosok szerint mindenütt a legnagyobb inegelő-édezővel használják. A

Forhin

gyümölcskereszek használatának saját érdekükben CALIFORNIAI LÉT a gyümölcsrovarok elleni védekezésére, ROVARFOGÓ ÖVET az összes kártékony rovarok elfogására, LARINÁT a rovarok ellen nyári védekezésére, LADRIL KARBOLINEUMOT a rovarok elleni téli védekezésére, LADRILOVIAST az olívák nemesítésére, IGHNEUMINT a zsenge virágok permetezésére, NICOTIN QUASSIA KIVONATOT faiskolák permetezésére, TOPOMORT mezeli egerek pusztítására, PAMPILT rovarok és darazsak elfogására, Tesék mindezen cikkekéről kimerítő leírást és használati utasítást kérl, melyet ingyen és bérmentve küld az ösz-

FORHIN szőlőpermetezési anyaggyár
Budapest, VI., Vaci-ut 93. v.
Székely Gazdák Szövetkezete, Marosvásárhely.

- I - SZOR kevesebb a gond.
- II - SZOR kevesebb a munka.
- III - SZOR kevesebb a munkabér!

Eladó széna Elsőminőségű kerti széna és sarju eladó. Czim a kiadóhivatalban.

forduljon minden érdeklődő, ki súlyt fektet elsőrendű faj-tiszta anyagra

NAGYENYED re
Alsófehér m.

Gyümölcsfacsemetek,
Sétányfák, Diszcserejek, Túlevelűek, Kerítésnövények, Boggyógyümölcsűek stb.

Szőlőültetvények (elsőrendű áru) európai amerikai sima és gyökere vesszők Oktató díszárjegyzék kívánatra ingyen.

FISCHER és Társai
faiskolák és szőlőültetvénytelepek

Kallotta-e már?

Egész világ beszél róla, és hogy az eredeti

Pfaff varrógépek

utólérhetetlen minőségű könnyű, zajtalan varrása és harisnyafoltozásra egyformán alkalmasak. Egyedarástítás és főraktar. Egyben felhívom a n. é. közönség b. figyelmét jól berendezett **Vas-, szerszám- és konyhafelszerelési** üzletemre, melyekből nagy raktárt tartok és a legolcsóbb napi árban számítom. — Szíves pártfogást kér mély tisztelettel

ENGLER JÓZSEF

A Kremeneky **Metallum** fémszálas izzólámpa nem törékeny és sokáig ég.

Kapható: **Márk Testvérek** fűszer és csmegeüzletében Székelyudvarhelyen.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú PORTLAND CEMENTET ajánl olesó áron a **PORTLAND GEMENT-GYÁR BRASSÓ** (Kugler és Társai.) Itt helyben kapható: Rösler és Gábor cégnél.